

Javaslatok, gondolatok a
Gyülekezeti énektanítás
tantárgy fejlesztéséhez

Oktatási törvényünk szerint egyházi éneket tanítani többek között kántorképzős oklevéllel és bármilyen más szakos (de az adott iskolatípushoz megfelelő szintű) pedagógiai diplomával is lehet, így a „Gyülekezeti énektanítás” tantervének és oktatásának ezt is hangsúlyosan figyelembe kell venni. Egy pedagógiai diplomával rendelkező elvileg tudja, hogyan lehet 45 percet az adott korosztállyal megfelelő változatossággal és eredményességgel kitölteni. A kántorképzők énektanítási gyakorlatában kezdettől inkább a 10 perces énektanítási keretidőt vesszük figyelembe, mely szükségtelenné és lehetetlenné teszi, hogy hittanórai, iskolai módszereket bevessünk (játékos gyakoroltatás, zenehallgatás stb.) Így tehát a gyülekezeti énekek tanításának templomi, bibliaórai szituációnál használható módszereit kell alkalmaztatnunk és gyakoroltatnunk.

A énektanításról több útmutató, összefoglaló is készült már. Fontos tanácsok találhatók „Az Úrnak zengjen az ének!” c. ifjúsági énekeskönyvben, valamint Berkesi Sándor Gyülekezeti énekiskola című könyvében.

A tanfolyamokon idén szerzett tapasztalataim alapján az alábbi négy pontban foglalnám össze a legfontosabb fázisokat: 1. bevezető szavak, 2. dallam megtanítása, 3. szövegre koncentráció, 4. előadásmód, összefogott, zenei formálás, amennyire a körülmények engedik. A négy pontból a középső kettő a hangsúlyos. Ebbe beledolgoztam egy régebbi összefoglalásomat (Néhány tanács énektanítóknak, karvezetőknek Vásárhelyi Zoltán „Az énekkari vezénylés módszertana” c. könyve alapján) és Bálint Márta (a Bp-i tanfolyam tanára) javaslatait is.

Az énektanítás négy fő fázisa kissé részletesebben:

1. fázis: Bevezető szavak, az énektanítás „indoklása”, az előzményhez kötődés (ami után az énektanítás éppen most következik), mondanivaló, hangulat felidézése
2. fázis: A dallam megtanítása, melynek bemutatását nem kell nagy ívben „felkonferálni” („Most pedig be fogom mutatni, figyeljétek meg jól!”) Gyülekezetben gyakran kérem már az elején, hogy aki tudja, énekelje velem, így máris tudom, mennyire új a dallam. Értelmes egységekben tanítsunk! Ez a dallamtól függően lehet 1 vagy 2 sor, adott esetben a nehezebb fordulatok ismételt kiemelésével. A hangvilla és a kotta hangneme csak segítség, igazodási pont, fontosabb a tanító és a csoport számára megfelelő hangmagasság. (Ez a kottánál legfeljebb 1-2 hanggal mélyebb tanulási hangnem.) Javaslat: „Éneklek az elejét, majd rögtön ismétljük meg!” Így máris ismételik megakadás nélkül, amitől az egész gördülékenyebb lesz. Segítség lehet a karmozdulattal beintés, esetleg a kezdő hang (motívum) beintés közbeni bedúdolósa. (Hangadás helyett a kezdő pár hang bedúdolósa sokkal jobb, mert tonalitás érzetet is ad.)

Határozott, de középértő hangon énekeljünk, hogy halljuk a csoportot is mérsékelt „tanulási tempót” véve! Az esetleges hibákat meg kell hallani és ki kell tudni javítani. Nem elég közölni, hol volt a hiba, hanem meg kell mutatni még egyszer helyesen, megfelelően lassan bemutatva. Az azonos vagy hasonló fordulatokra hívjuk fel a figyelmet, így is könnyítve a memorizálást, tanulást. Refrénés éneknél célszerű lehet a refrént tanítani először, majd az első részt a tanító bemutatva azt megfigyelik, a refrént pedig már éneklő a csoport. (Interaktív.) A további versszakok bemutatása is lehet az indirekt tanulás eszköze. Csak jól megtanított dallamot, dallamszakaszt foglaltunk össze, mielőtt továbbhaladnánk. *Ennél az első pontnál az énektanító tanúsíthatja, hogy egyszerű dallamot meg tud tanítani, a hibát meghallja és ki tudja javítani.*

3. fázis: Az ének szövegére, mondanivalójára koncentráció. Már korábban is lehetett, de még inkább itt időszertű a szükséges és érdekesebb információkat „csepegtetni” (tehát nem kiselőadást tartani, csak 1-1 félmondatban valamit megemlíteni). Ha már – legalábbis segítségével – tudja a csoport a dallamot, bemutatható egy második versszak (ne énekeltesük rögtön más szöveggel, legalább a szöveget olvassuk, olvastassuk el vagy mutassuk be énekelve). Gyülekezeti énektanításnál építhetünk arra, hogy az ének hamarosan az istentisztelet énekrendjében is szerepel és az orgona vagy más hangszer vezetésével a gyülekezet a még nem 100 %-osan tudott dallamot is tudja majd énekelni. Pár perces énektanítás során is derüljön ki (ez már korábban is megtörténhet), hogy mi az ének fő mondanivalója, ez mely versszakban, milyen szavakkal fejeződik ki, mik a fontosabb versszakok, sorok (azokat kiemelten is elénekelhetjük, gyakorolva ez által is a dallamot). *Ennél a pontnál az énektanító tanúsíthatja, hogy látja az ének lényegét, célját, fő mondanivalóját meg tudja fogalmazni mások számára.*
4. fázis: Végül az idő függvényében pár mondatban rámutathatunk, pár percben megpróbálhatjuk megvalósítani az adott ének zeneileg is kielégítő éneklését, megformálását. Ez nem feltétlenül gyors tempót jelent, hiszen azt a gyülekezethez nem illik (nem kórus, vagy „ificsoport” ők), de a dallamívek és azok egymáshoz kapcsolódása megfelelően (nem túlságosan) mérsékelt tempóban – ez lehet az összefoglalás célja, mely még korábban, a dallam tanulásakor általában korai lenne. *Ennél a pontnál az énektanító tanúsíthatja, hogy képes – akár karvezetési mozdulatokkal – zeneileg is megformálni egy egyszerű zenei formát.*

Az énektanításnál a következő készségeket kell kifejleszteni, erősíteni:

- kommunikáció, megfelelő kiállás, testtartás
- kapcsolatteremtés – főleg beszéd útján – a tanítandó csoporttal
- átgondoltság, előre gondolkodás, következetesség a tanulási módszerek alkalmazásában, „lényeglátás”.
- tiszta éneklés, hangadás (tonalitás megadása akár kezdő motívummal)
- irányító jelzések karral, esetleg szóval

Bódiss Tamás
2010. augusztus 17.